

VII kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **KOMISJI DO SPRAW
KONTROLI PAŃSTWOWEJ
(NR 147)
z dnia 18 lutego 2015 r.**

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji do Spraw Kontroli Państwowej (nr 147)

18 lutego 2015 r.

Komisja do Spraw Kontroli Państwowej, obradująca pod przewodnictwem posła **Mariusza Błaszczaka (PiS)**, przewodniczącego Komisji, rozpatrzyła:

– projekt opinii dla Marszałka Sejmu w sprawie sprawozdania z przeprowadzenia audytu zewnętrznego w zakresie wykonania budżetu oraz gospodarki finansowej Najwyższej Izby Kontroli za okres od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r.

– projekt dezyderatu do Ministra Środowiska oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie nadzoru nad funkcjonowaniem ferm zwierząt

– programu działania Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2015.

W posiedzeniu udział wzięli: **Józef Górny** dyrektor generalny Najwyższej Izby Kontroli wraz ze współpracownikami, **Iwona Hickiewicz** główny inspektor pracy wraz ze współpracownikami.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Tadeusz Cieśluk** i **Tadeusz Oset** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Otwieram posiedzenie Komisji do Spraw Kontroli Państwowej. Witam naszych gości, witam państwa posłów.

Porządek dzienny posiedzenia został państwu przedstawiony. Czy mają państwo do niego jakieś uwagi? Nie słyszę. Uznaję, że porządek obrad został przyjęty.

Przystępujemy do realizacji punktu pierwszego posiedzenia – rozpatrzenia projektu opinii w sprawie sprawozdania z przeprowadzenia audytu zewnętrznego w zakresie wykonania budżetu oraz gospodarki finansowej Najwyższej Izby Kontroli za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2013 roku. Projekt ten został państwu przedstawiony.

Marszałek Sejmu na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 2 regulaminu Sejmu skierował sprawozdanie z przeprowadzenia audytu zewnętrznego do Komisji do Spraw Kontroli Państwowej w celu zaopiniowania. Komisja 14 stycznia br. zapoznała się ze sprawozdaniem. Prezydium Komisji przedstawiło projekt opinii dla marszałka Sejmu i właśnie ten projekt został państwu doręczony.

Czy ktoś chciałby zgłosić uwagi do tego projektu? Nie słyszę. Jeśli nie usłyszę sprzeciwu, uznaję, że Komisja przyjęła opinię. Sprzeciwu nie słyszę. Stwierdzam, że Komisja opinię przyjęła.

Punkt drugi – rozpatrzenie projektu dezyderatu w sprawie nadzoru nad funkcjonowaniem ferm zwierząt. Komisja podczas posiedzenia 4 lutego rozpatrzyła informację Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli nadzoru nad funkcjonowaniem ferm zwierząt. Prezydium Komisji przedstawiło projekt dezyderatu, który został państwu doręczony.

Czy ktoś chciałby zgłosić uwagi do tego projektu? Pan poseł Tadeusz Dziuba, proszę.

Poseł Tadeusz Dziuba (PiS):

W jednym zdaniu, wydaje mi się, brakuje słowa. Chciałbym je dopowiedzieć. Mniej więcej w środku tekstu jest zdanie zaczynające się od słów: „Zdaniem NIK podmioty prowadzące instalacje wymagające pozwoleń zintegrowanych”. Wydaje mi się, że dalej powinno

to brzmieć: „w świetle obowiązujących przepisów” i dalej „nadal mają możliwość unikania”. Sądzę, że zabrakło tam tego.

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

„W świetle obowiązujących przepisów”?

Poseł Tadeusz Dziuba (PiS):

„W świetle obowiązujących przepisów nadal mają możliwość unikania wymogów” itd.

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Jest zgoda państwa?

Poseł Tadeusz Dziuba (PiS):

Jeszcze mam...

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Jeszcze, tak? Proszę.

Poseł Tadeusz Dziuba (PiS):

W następnym zdaniu jest troszeczkę niejasno powiedziane. Proponowałbym zmianę. Najpierw przeczytam, jak jest teraz: „Jednocześnie Komisja pragnie zaznaczyć, że nie doprowadzono do uregulowania sprawy uciążliwości zapachowej ferm zwierząt”. Tutaj bym proponował: „Z tych, ale także innych powodów istnieje pilna potrzeba opracowania tzw. ustawy odorowej”. Tak, aby nie było to tylko stwierdzenie, że tego nie zrobiono, lecz postulat mówiący o tym, że koniecznie trzeba to zrobić.

Dalej, już tylko ze względów redakcyjnych trzeba zmienić słowa, tak żeby było: „Ponadto jest potrzeba nowelizacji ustawy o nawozach”. Tu już względy redakcyjne decydują.

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Panie pośle, można prosić o te propozycje na piśmie?

Poseł Tadeusz Dziuba (PiS):

Dam może swoje notatki, mogę?

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Gdyby je pan zechciał dołączyć, to poproszę. Dziękuję bardzo. A co do istoty, to mam nadzieję, że jest zgoda, tak? Nie słyszę sprzeciwu.

A zatem, czy z tymi zmianami Wysoka Komisja akceptuje projekt dezyderatu? Jeśli nie usłyszę sprzeciwu, uznam, że Komisja projekt zaakceptowała. Sprzeciwu nie słyszę. Stwierdzam, że Komisja przyjęła dezyderat.

Przystępujemy do realizacji punktu trzeciego porządku posiedzenia – rozpatrzenia programu działania Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2015.

Proszę głównego inspektora pracy, panią Iwonę Hickiewicz, o przedstawienie programu.

Główny inspektor pracy Iwona Hickiewicz:

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, program działania Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2015, który mam zaszczyt przedstawić, zawiera jasno określone priorytety – dążenie do zminimalizowania zagrożeń zawodowych i liczby wypadków przy pracy oraz poprawy przestrzegania uprawnień pracowników, a także budowania kultury bezpieczeństwa pracy.

Konstruując program wzięliśmy pod uwagę zalecenia komisji sejmowych, Rady Ochrony Pracy, propozycje zgłaszane przez związki zawodowe, organizacje pracodawców, ministerstwa, organy nadzoru i kontroli. Chciałabym podkreślić, że w naszych założeniach do działań kontrolnych i prewencyjnych zostały już uwzględnione zalecenia Rady Ochrony Pracy zawarte w stanowisku z 20 stycznia br.

W 2015 roku Państwowa Inspekcja Pracy przeprowadzi 88 tys. kontroli, a do 150 tys. pracodawców, przedsiębiorców, pracowników i innych osób świadczących pracę, do rolników indywidualnych, dyrektorów szkół, nauczycieli skieruje zaproszenia do udziału w przedsięwzięciach prewencyjno-promocyjnych.

Strukturę działań kontrolno-nadzorczych i prewencyjnych tworzą zadania długofalowe, roczne oraz stałe, czyli wynikające głównie z zapisów ustawowych, a także zadania własne okręgowych inspektoratów pracy.

Rok 2015 to trzeci etap długofalowych działań kontrolno-prewencyjnych. Przedmiotem kontroli skargowych i planowych nadal będzie zasadność zawierania umów cywilnoprawnych. Społeczne i ekonomiczne skutki naruszania przepisów w tym zakresie są szczególnie dotkliwe dla osób młodych, wchodzących na rynek pracy. Ocenimy skalę nieprawidłowości w zakładach różnych branż, m.in. w agencjach ochrony osób i mienia, w związku z wzrastającą liczbą skarg oraz w placówkach handlowych, w tym wielkopowierzchniowych.

Kontynuowane będą kontrole prawidłowości zawierania i rozwiązywania terminowych umów o pracę. Jak wynika z danych Państwowej Inspekcji Pracy, są one nadużywane przez pracodawców i niejednokrotnie zawierane na okresy wieloletnie, co świadczy o omijaniu obowiązujących przepisów.

Duże znaczenie przykładamy do kampanii informacyjno-promocyjnej „Zanim podejmiesz pracę”, która zwraca uwagę pracowników, w tym osób rozpoczynających aktywność zawodową, na obowiązujące przepisy prawa pracy przy zatrudnianiu, problematykę zawierania umów cywilnoprawnych i terminowych, a także legalności zatrudnienia.

Program wzmożonego nadzoru, na stałe obecny w działaniach długofalowych Państwowej Inspekcji Pracy, skierujemy do zakładów o dużej liczbie wypadków przy pracy oraz wysokim poziomie narażenia pracowników na czynniki szkodliwe dla zdrowia. Inspektorzy oceniają, w jakim stopniu pracodawcy angażują się w eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń zawodowych, a przedstawiciele pracowników w przeprowadzanie lub aktualizację oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, na których występują czynniki niebezpieczne lub szkodliwe dla zdrowia. Wnioski o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe będą kierowane do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w wypadkach rażących naruszeń przepisów bhp, ujawnianych podczas kolejnych kontroli.

W kontrolowanych i rekontrolowanych zakładach, w których najczęściej dochodziło do wypadków przy pracy, zostanie poddana ocenie skuteczność zarządzania ryzykiem wypadkowym. Ograniczaniu zagrożeń wypadkowych z wykorzystaniem elementów zarządzania bezpieczeństwem pracy ma też służyć kontynuowany program prewencyjny „Zarządzanie bezpieczeństwem – prewencja wypadkowa” dla małych przedsiębiorstw, w których odnotowano wypadki przy pracy ze skutkiem śmiertelnym i ciężkim oraz powtarzalność wydarzeń, a także dla zakładów pracy, w których występuje duże nasilenie tego typu zagrożeń.

Po raz trzeci zorganizowane zostaną kampanie „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie” – dla pracodawców i przedsiębiorców z branż o wysokim poziomie zagrożeń zawodowych – oraz „Szanuj życie! Bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym” – dla rolników zajmujących się obsługą zwierząt gospodarskich. Ten rodzaj działalności rolniczej generuje najwięcej wypadków przy pracy oraz charakteryzuje się dużym nasileniem zagrożeń biologicznych.

Rekontrole w zakładach produkujących nanomateriały lub wykorzystujących je w procesach technologicznych oraz w laboratoriach na wyższych uczelniach mają przynieść odpowiedź na pytanie, czy poprawił się stan ochrony zdrowia pracowników. Wciąż niewystarczająca wiedza o wpływie nanocząsteczek na organizm człowieka wymaga, aby kontrole zostały uzupełnione działaniami informacyjno-prewencyjnymi.

W ramach programu rocznego, który w skrócie przedstawię, planujemy kontynuowanie intensywnych kontroli przestrzegania przepisów o wypłacie wynagrodzeń. To ważny społecznie temat i wciąż obecny w skargach kierowanych przez pracowników do Państwowej Inspekcji Pracy. Także badanie nieprawidłowości przy zatrudnianiu pracowników tymczasowych będzie istotną częścią działań kontrolnych Państwowej Inspekcji Pracy w związku z rosnącą liczbą agencji pracy tymczasowej i nasilaniem się naruszeń prawa.

Nadal kontrolowane będą podmioty lecznicze, m.in. szpitale i szpitalne oddziały ratunkowe, zarówno pod kątem zagadnień prawnych, tj. zgodności charakteru świadczonej pracy z rodzajem zawartej umowy, czasu pracy, wypłaty wynagrodzenia oraz bez-

pieczeństwa pracy, zwłaszcza oceny ryzyka zawodowego, czynników szkodliwych dla zdrowia, jak i zagrożeń wypadkowych.

Poprawie bezpieczeństwa w ruchu drogowym służyć będą kontynuowane kontrole firm transportowych w ramach „Krajowej Strategii Kontroli przepisów w zakresie czasu jazdy i czasu postoju, obowiązkowych przerw i czasu odpoczynku kierowców”. Są to wspólne działania Inspekcji Transportu Drogowego, policji, straży granicznej, służby celnej i Państwowej Inspekcji Pracy. Skontrolujemy też czas pracy kierowców, mając na uwadze tygodniowy limit czasu pracy, godziny nadliczbowe, pracę w porze nocnej, a także ewidencję czasu pracy.

Na terenach budów, podczas remontów dróg i prac rozbiórkowych inspektorzy nadal będą zwracać uwagę na eliminację bezpośrednich zagrożeń życia bądź zdrowia zatrudnionych. Kontrole będą powtarzane na wszystkich etapach realizacji inwestycji u pracodawców lekceważących przepisy. Do zakładów, w których w ostatnich latach odnotowaliśmy wypadki śmiertelne, ciężkie lub zbiorowe bądź też wystąpiła powtarzalność zdarzeń o podobnych przyczynach, skierowany zostanie program prewencyjny pn. „Budownictwo. Stop wypadkom”.

W podziemnych zakładach górniczych odnotowuje się wiele naruszeń przepisów prawa i procedur, co skutkuje wypadkami przy pracy. Dlatego też inspektorzy zwrócą uwagę na czas pracy w warunkach przekroczenia NDS i NDN, czynników szkodliwych dla zdrowia i prawidłowość oceny ryzyka zawodowego, a także na realizację wniosków profilaktycznych zapobiegających wypadkom przy pracy pod ziemią. Podobny zakres tematyczny kontroli dotyczyć będzie firm świadczących usługi górnicze w podziemnych zakładach górniczych. Także na stanowiskach eksploatacji urządzeń do odstawy urobku i podczas transportu materiałów i jazdy ludzi w podziemnych zakładach górniczych, inspektorzy sprawdzą skuteczność ograniczania zagrożeń wypadkowych. Oceniają organizację pracy oraz przygotowanie stanowisk pracy, w tym prawidłowość wypełniania obowiązków przez osoby sprawujące nadzór.

Na nowe tematy ujęte w rocznym planie składają się m.in.: kontrole zakładów produkcji prefabrykatów budowlanych i cegielni, w których inspektorzy sprawdzą przestrzeganie przepisów bhp dotyczących np.: eksploatacji maszyn i urządzeń technicznych oraz środków transportu, stosowania skutecznych środków ochrony zbiorowej i indywidualnej, przygotowania pracowników do pracy, oceny ryzyka zawodowego. Rzecz dotyczy również: kontroli pracy w narażeniu na czynniki rakotwórcze i mutagenne, gdzie przedmiotem oceny będą rejestry prac w kontakcie z tymi czynnikami, badania i pomiary szkodliwych dla zdrowia czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagenym, na określonych stanowiskach pracy, oraz przestrzeganie obowiązku informowania pracowników narażonych na ich działanie o wynikach pomiarów. Będą to też kontrole budowy i eksploatacji sieci oraz instalacji gazowych gazu ziemnego, ukierunkowane głównie na organizację prac gazoniebezpiecznych i niebezpiecznych oraz stanowisk pracy, przygotowanie pracowników do bezpiecznego wykonywania pracy, kontrole eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych w zakładach hutniczych, odlewniach i zakładach przemysłu maszynowego w związku z wejściem w życie nowych przepisów, a także kontrole jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i gospodarstw ogrodnich.

Napływające do Państwowej Inspekcji Pracy sygnały o naruszeniach prawa pracy w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej uzasadniają konieczność identyfikowania najczęściej występujących nieprawidłowości. Kontrole będą dotyczyć zagadnień prawnej ochrony pracy, tj.: nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy, stosowania przepisów o czasie pracy, urlopach i wynagrodzeniach, z uwzględnieniem uprawnień zawartych w art. 121 ustawy o pomocy społecznej. Inspektorzy sprawdzą również, w jakim stopniu osobom pracującym w jednostkach pomocy społecznej zapewnia się bezpieczne i higieniczne warunki pracy.

W czasie kontroli z zakresu problematyki prawnej szczególną uwagę zwrócimy na zawieranie i rozwiązywanie umów o pracę, zwłaszcza terminowych, na zawieranie umów cywilnoprawnych w warunkach właściwych dla stosunku pracy, przestrzeganie przepisów o czasie pracy, wypłacie wynagrodzenia za nią i innych świadczeń ze stosunku pracy.

Inspektorzy oceniają również stan bezpieczeństwa i higieny pracy, uwzględniając m. in. przygotowanie pracowników do pracy, zabezpieczenie ruchomych elementów maszyn i sprzętu do zbioru owoców i warzyw, przestrzeganie dopuszczalnych obciążeń narządów ruchu osób pracujących indywidualnie lub zespołowo.

W gospodarstwach ogrodniczych sezonowy charakter pracy sprzyja nieprzestrzeganiu przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i prawa pracy. Kontrole legalności zatrudnienia w gospodarstwach ogrodniczych będą natomiast ukierunkowane na ujawnianie wypadków nielegalnego powierzania pracy tak Polakom, jak i cudzoziemcom, zwłaszcza podejmującym pracę na podstawie oświadczeń rejestrowanych w powiatowych urzędach pracy.

Pozostałe zadania roczne obejmą m.in. kontynuację działań w zakładach nowo powstałych, firmach branży paliwowej i azotowej, zakładach usług leśnych, kontrole wykonywania robót torowych, eksploatacji wózków jezdniowych z napędem silnikowym, spełniania minimalnych i zasadniczych wymagań dla maszyn, a także programy prewencyjne i liczne konkursy popularyzujące kulturę pracy. Wspomnę o kampanii informacyjno-promocyjnej i programie prewencyjnym poświęconym stresowi i jego negatywnym skutkom w miejscu pracy, a także sposobom przeciwdziałania mu. Skorzystamy ze specjalistycznego narzędzia Instytutu Medycyny Pracy o nazwie „Skala ryzyka psychospołecznego”, za pomocą którego przeprowadzone zostaną w przedsiębiorstwach badania ankietowe.

Zgodnie z zaleceniem Rady Ochrony Pracy, w programach prewencyjnych i działaniach promocyjnych zwrócimy szczególną uwagę na problematykę przygotowania pracowników do pracy, w tym na szkolenia wstępne ogólne i stanowiskowe. Skupimy także uwagę na młodych osobach rozpoczynających pracę zawodową, które często ulegają wypadkom przy pracy oraz na sprawowaniu przez kierownictwo średniego szczebla prawidłowego nadzoru nad wykonywaną pracą.

Niezależnie od długofalowych i rocznych tematów Państwowa Inspekcja Pracy prowadzi stałe działania wynikające głównie z przepisów ustawowych i mające na celu egzekwowanie prawa pracy. Stale kontrolujemy przestrzeganie przepisów w zakresie: czasu pracy, urlopów pracowniczych, uprawnień związanych z rodzicielstwem oraz zatrudniania pracowników młodocianych i osób niepełnosprawnych.

Bardzo ważne znaczenie ma w działalności Inspekcji badanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, jak też kontrola stosowania środków zapobiegających wypadkom. Co roku wiele uwagi poświęcamy problematyce oceny ryzyka zawodowego, podstawowego elementu systemowego zarządzania bezpieczeństwem pracy.

W ramach stałych zadań inspektorzy sprawdzą legalność zatrudnienia obywateli polskich, zwłaszcza w podmiotach, w których w poprzednich latach najczęściej stwierdzano nieprawidłowości, czyli w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i usługi gastronomiczne, usługi administrowania i działalność wspierająca, budownictwo, handel, rolnictwo. Oprócz już wspomnianych gospodarstw ogrodniczych nasilimy kontrolę podmiotów powierzających pracę w sezonowych placówkach handlowych, punktach gastronomicznych i przedsiębiorstwach świadczących usługi hotelarskie.

Podczas każdej kontroli podmiotu, który powierza wykonywanie pracy cudzoziemcom z państw spoza Unii Europejskiej, sprawdzona zostanie legalność zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców

Jak co roku, będziemy badać zasadność skarg pracowniczych i udzielać bezpłatnych porad prawnych.

Uzupełnieniem działań koordynowanych centralnie są zadania własne kontrolne okręgowych inspektoratów pracy, ukierunkowane na skuteczne eliminowanie zagrożeń zawodowych, w tym wypadkowych i chorobowych. Inspektorzy skontrolują m.in.: odkrywkowe zakłady górnicze, zakłady wydobywające kopaliny nie objęte własnością górniczą, małe zakłady różnych branż magazynujące i stosujące substancje i mieszaniny chemiczne, zakłady zajmujące się recyklingiem, kotłownie i ciepłownie, mikroprzedsiębiorstwa prowadzące punkty skupu, segregacji i składowania złomu, zwłaszcza punkty złomowania pojazdów samochodowych, zakłady rolne, zakłady produkcji wyrobów

z drewna, magazyny wysokiego składowania, stanowiska pracy wyposażone w monitory ekranowe, a także stanowiska pracy w narażone na promieniowanie optyczne.

W części okręgów oceniona zostanie m.in. prawidłowość ustalania przez organy prowadzące szkoły i placówki oświatowe składników wynagrodzeń nauczycieli, a także legalność tworzenia i wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych pracowników oświaty. Przeprowadzone będą też kontrole obowiązywania ponadzakładowych układów zbiorowych pracy w wybranych placówkach oświatowych. Inspektorzy ocenią również przestrzeganie postanowień „Ponadzakładowego układu zbiorowego pracy dla pracowników przemysłu energetycznego” oraz „Ponadzakładowego układu zbiorowego pracy dla pracowników zaplecza energetyki”.

Propozycje promocyjno-prewencyjne okręgowych inspektoratów pracy to m.in. kampania informacyjno-promocyjna „Na fali pierwszej pracy”, program prewencyjny „Pracodawca przyjazny młodym pracownikom” oraz konkursy, np. o tytuł Młodego Inspektora Pracy dla studentów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych o profilu budowlanym.

Kolejny rok współpracy międzynarodowej Inspekcji wypełni realizacja obowiązków związanych z członkostwem w Unii Europejskiej i światowych organizacjach zajmujących się ochroną pracy, a także obowiązków wynikających z zawartych porozumień. Przedstawiciel kierownictwa Państwowej Inspekcji Pracy weźmie udział w posiedzeniach plenarnych Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy – SLIC – które się odbędą w krajach sprawujących w br. prezydencję w Radzie Unii Europejskiej, tj. na Łotwie i w Luksemburgu.

Program współpracy międzynarodowej przewiduje liczne przedsięwzięcia, narady, szkolenia, konferencje, seminaria poświęcone wspólnym problemom światowego rynku pracy, np. współfinansowany ze środków unijnych projekt „Prawa emigrantów w praktyce 2”, który dotyczy m.in. problematyki równego traktowania i niedyskryminacji cudzoziemców świadczących pracę na terenie Polski. Wiele spotkań z inspekcjami partnerskimi dotyczyć będzie handlu ludźmi, pracy przymusowej oraz pracowników delegowanych.

Współpraca z partnerami zagranicznymi i doświadczenia własne Państwowej Inspekcji Pracy utwierdzają w przekonaniu, że drogą do trwałej poprawy warunków pracy jest odpowiedzialne zaangażowanie zarówno pracodawców, jak i pracowników, w tworzenie środowiska pracy zgodnego z przyjętymi standardami. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Dziękuję. Otwieram dyskusję. Czy ktoś z państwa chciałby zabrać głos? Pan poseł Arkadiusz Czartoryski, proszę.

Poseł Arkadiusz Czartoryski (PiS):

Pani minister, przyglądam się priorytetom, o których pani mówiła, temu, jakie dziedziny gospodarki są poddane szczególnej państwa obserwacji, m.in. praca na wsi, przy zbiorach, latem itd., praca cudzoziemców. To wszystko są ciekawe rzeczy, zapewne dochodzi tam, w miejscach, gdzie rynek fatalnych cen płodów rolnych wymusza niskie ceny... Gdyby nie praca gości z za wschodniej granicy – jak się dowiedziałem od przedsiębiorców rolnych, którzy mają owoce miękkie czy jabłka – musieliby wszyscy pójść z torbami. Dobrze, ale sprawdzacie to, bo standardy muszą być przestrzegane.

Chciałbym natomiast zapytać, czy leży w państwa zainteresowaniu taki obszar, który wydawałby się z pozoru miejscem absolutnie oddalonym od patologii i darmowego wykorzystywania pracowników. W Warszawie widzimy różne piękne budynki, szklane wieżowce, w których mieści się mnóstwo zespołów adwokackich. Czy państwo mieliście okazję przyjrzeć się pracy, wielokrotnie powtarzanej, stażystów pracujących w tych zespołach niby na stażach, ale tak naprawdę zupełnie za darmo, po kilkanaście godzin na dobę? Dochodzi do procesów sądowych między stażystami a właścicielami zespołów adwokackich.

Wszystko to odbywa się w garniturach, w pięknych obiektach i człowiek sobie wyobraża, że tam wszystko jest super, jeśli chodzi o płace, ich wysokość. Okazuje się jednak, że młodzi ludzie pracują na stażach, nie dostając ani grosza, staże te powtarzają się wielokrotnie i – jak mówiłem – dochodzi do procesów o niewypłacone wynagrodzenia,

o pracę w nadgodzinach, wyczerpującą pracę w nadgodzinach. Ludzie, którzy kończą prawo, są na aplikacji i nie stać na otworzenie własnej praktyki adwokackiej, bądź też nie mają jeszcze do tego uprawnień, przez wiele lat pozostają w takich nierównych relacjach pracowniczych.

Czy takie zjawisko w ogóle jest państwu znane? Czy kontrolujecie państwo tego typu obszary?

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Pani minister, proszę.

Główny inspektor pracy Iwona Hickiewicz:

Myślę, panie pośle, że jeśli tego typu tematy się pojawiają, to rzadko i wówczas, gdy pojawia się skarga ze strony poszkodowanego pracownika. Problem może być z wykazaniem tak naprawdę, że powinna zostać zawarta umowa i jakie świadczenia powinny przysługiwać. Większe pole do popisu może być w sytuacji, kiedy dochodzi do sporu przed sądem.

Nie wykluczam natomiast, że możemy się temu przyjrzeć, nie powiem, że w tej chwili, bo na rok 2015 program jest już przewidziany, ani że to będzie temat ogólnopolski, ale możemy w kilku województwach, w kilku okręgach zrobić pilotażowe rozpoznanie problemu, tak żebyśmy wiedzieli, o czym mówimy ze strony Państwowej Inspekcji Pracy.

W tego typu przypadkach – co wiem z doświadczenia – może być i tak, że współstażyci, współpracownicy nie zawsze chcą pomóc osobie, która już nie pracuje, a która dochodzi swoich świadczeń. Trudności dowodowe występujące w tego typu przypadkach mogą być ogromnym utrudnieniem w postępowaniu przed inspektorem pracy, tak jak w wielu przypadkach, gdy badamy skargi pracownicze. Niemniej, jak mówię, nie znaczy to, że nie możemy się przyjrzeć temu problemowi i w ramach 2015 roku zastanowimy się, jak do tego podejść pilotażowo. Nie ocenimy oczywiście w skali całości problemu, ale jeśli problem występuje, to myślę, że warto by się przyjrzeć. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Panie pośle, proszę.

Poseł Arkadiusz Czartoryski (PiS):

Jeżeli chodzi o skargi, to jeżeli kiedykolwiek pojawi się skarga, będzie to niezwykle wyjątkowa sytuacja, bo nie jest to aż tak wielki rynek. Trudno będzie dokończyć aplikację osobie, która przejdzie się z jednego zespołu do drugiego i przedstawi papiery, a w nich będzie, że dana osoba skarżyła się PIP? Od razu wtedy „do widzenia”.

Myślę, że potrzeba jakiegoś sposobu ze strony Państwowej Inspekcji Pracy, żeby sprawdzić tego typu sytuację, bo skarg raczej nie będzie. Poza tym jak skarżyć się na silne zespoły adwokackie, które dysponują potężną machiną prawną? Dla młodego człowieka jest to sprawa z góry przegrana albo bardzo trudna i finansowo niemożliwa do udźwignięcia. Cieszę się, że pani mówi, iż ze strony Państwowej Inspekcji Pracy byłaby wola przyjrzenia się tej sprawie.

Główny inspektor pracy Iwona Hickiewicz:

Może nie do końca zostałam zrozumiana, ale właśnie to mówiłam, panie pośle – jeśli pojawiają się problemy, to tam, gdzie ktoś złoży skargę. Są to pewnie sytuacje wyjątkowe, dlatego też nie mamy ich na dziś zdiagnozowanych. Powiem jednak szerzej: problem skarg – inspektor pracy ma obowiązek zachowania w tajemnicy faktu, że kontrola prowadzona jest w wyniku skargi oraz tego, kto jest jej nadawcą. Choć bywają sytuacje, że nie da się bez ujawnienia tych danych, za zgodą skarżącego, przeprowadzić kontroli i wykazać określonych sytuacji.

Powiem, że w ogóle badanie skarg, zwłaszcza w mniejszych podmiotach, zwłaszcza tam, gdzie pracodawcy są wyposażeni w znakomitą pomoc prawną, bo coraz częściej mamy z tym do czynienia, co oczywiście nikomu ujmy nie przynosi, jest bardzo trudne. Z punktu widzenia Państwowej Inspekcji Pracy nie zawsze to, co pracownik wie, jest do udowodnienia przez inspektora.

Sygnalizujemy nie od roku czy dwóch lat, ale od lat wielu, że jest problem z badaniem skarg pracowniczych oraz zgłaszaniem skarg Państwowej Inspekcji Pracy. Wielu

pracowników zgłasza do nas skargi wtedy, gdy już nie pracują. Jest wówczas problem z potwierdzeniem zasadności tych skarg.

Jak jednak powiedziałam, fakt, że skarg nie ma, bądź też są to sprawy tylko sporadyczne, nie znaczy, że nie możemy się temu przyjrzeć, nie oglądając się na to, czy skargi wpływają czy też nie. Spróbujemy wypunktować kilka takich kancelarii, które byłoby warto sprawdzić i zobaczymy, co w nich uda się nam wykazać i co będzie można wyciągnąć jako wnioski. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Dziękuję. Czy jeszcze jakieś głosy, pytania? Pan poseł Janusz Śniadek, proszę.

Poseł Janusz Śniadek (PiS):

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, pani minister, chciałbym się odnieść do punktu – obliczonego na lata – który dotyczy badania poprawności egzekwowania przepisów prawa pracy przy zatrudnianiu. To zresztą chyba główna misja Inspekcji. W opisach państwo mówicie, że względu na obserwacje poczynione podczas wcześniejszych kontroli, część działań będzie miała na celu zdiagnozowanie nieprawidłowości w dwóch branżach, i wskazujecie: branżę ochroniarską, ochronę mienia, oraz wielkopowierzchniowe placówki handlowe.

Z całą pewnością natomiast, ze względu na wymiar kontraktów, branżą taką – ze względu na znaczenie dla gospodarki – jest budownictwo. Skoro nie zostało ono tu wymienione, czy znaczy to, że w budownictwie macie już państwo zdiagnozowaną skalę zjawisk, czy po prostu wybraliście akurat te dwie branże z jakichś, nie znanych mi w tej chwili bliżej, względów i na tym się skupicie?

Rozszerzając ten problem dodam, że dla mnie nie ulega wątpliwości, że jeśli w ogóle chodzi o kwestie rynku pracy, stosunków pracy i znaczenie tych problemów dla państwa, to zastępowanie umów o pracę umowami cywilnoprawnymi – tzw. umowami śmieciowymi – stanowi dziś najpoważniejszy problem Polski. To miliardy złotych wyciekające z budżetu. Poznanie skali tych zjawisk jest niezbędne do oszacowania strat budżetowych.

Wiem, że oczekiwanie od Państwowej Inspekcji Pracy oszacowania kosztów tych patologii dla budżetu jest niewłaściwe, że z pewnością właściwsza byłaby Najwyższa Izba Kontroli. Czy nie uznaliby państwo jednak, że pewna kooperacja między tymi dwiema instytucjami w diagnozowaniu, ale też i w ocenie skutków budżetowych... Powtarzam jeszcze raz: dla budżetu są to miliardy złotych liczone, i po stronie wpływów do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, i koniecznych rodzących się z tego wielkości dofinansowań deficytu ZUS. Dlatego – raz jeszcze powtarzam pytanie – czy nie byłaby celowa pewna kooperacja z NIK i sformułowanie do niej postulatu oszacowania tych ogromnych, idących w miliardy złotych, strat dla budżetu z tytułu patologii umów śmieciowych?

Główny inspektor pracy Iwona Hickiewicz:

Tu mówimy jednym głosem, jak zresztą dosyć często, panie pośle. Rzeczywiście, to chyba najpoważniejszy dzisiaj problem na polskim rynku pracy – zastępowanie stosunku pracy innymi formami zatrudnienia, zwłaszcza umowami cywilnoprawnymi czy samozatrudnieniem tam, gdzie nie ma do tego podstaw. Problemem jest też dzisiaj brak skutecznego narzędzia prawnego do walki z tymi patologiami. Nie jest to tylko kwestia tego, jak dzisiaj pracownicy są zatrudniani, jakie wynikają z tego dla nich problemy, jakie z tego powodu ma kłopoty budżet państwa, ale – o czym mówiłam już nieraz – jest to także kwestia przewidywania przyszłości osób zatrudnianych w formach innych niż stosunek pracy, spraw emerytalno-rentowych czy związanych chociażby z chorobami bądź wypadkami podczas aktywności zawodowej.

Kiedy objęłam stanowisko głównego inspektora pracy w roku 2012 i kiedy był przygotowywany długofalowy program 3-letni na lata 2013–2015, wstawiłam do niego jako jeden z tematów priorytetowych kwestie związane z prawidłowością zatrudniania pracowników, mając pełną świadomość tego, co Państwowa Inspekcja Pracy od początku lat dziewięćdziesiątych postulowała i postuluje nadal. Istnieją pewne ograniczenia naszych możliwości działania, ale uważam, że jako instytucja państwowa powinniśmy zrobić to, co do nas należy, łącznie z tym, że sprawę trzeba po prostu nagłośnić.

Myślę, że pomysł pana posła – kooperacji z Najwyższą Izbą Kontroli w oszacowaniu skutków dla budżetu, czyli zadanie, które mogłaby wykonać NIK – jest dobrym kierunkiem. Trzeba się tylko zastanowić, na ile Państwowa Inspekcja Pracy będzie mogła wspomóc NIK w takim zadaniu, mając te materiały, które już posiadamy, oraz to, co będziemy w tym roku realizować.

Jeśli chodzi o wyodrębnienie w całości tematów placówek wielkopowierzchniowych i agencji ochrony mienia, to z nich mamy najwięcej skarg. Na to też zwracamy uwagę. Te akurat podtematy, w zakresie prawidłowości zatrudniania pracowników pojawiały się podczas dyskusji na forum Rady Ochrony Pracy. Wstawiliśmy je dlatego, żeby przy całości tematów mieć zdiagnozowane te dwa obszary.

Budownictwo kontrolujemy na bieżąco. Może już w tym roku nie będę dostawiała dodatkowego tematu w budownictwie, ze względu na to, że musimy zrealizować to, co zaplanowaliśmy. Przy kontrolach na placach budów czy na terenie przedsiębiorstw budowlanych inspektorzy i tak zwracają uwagę na to, jak pracownicy są zatrudnieni. Może jeszcze pomyślimy, jak ten temat wzmocnić przy kontrolach w budownictwie.

Jeśli natomiast chodzi o prawidłowość zatrudniania pracowników, to myślę, że te dwa obszary... Przecież w wielu kontrolach innych takie właśnie jest uzasadnienie i proponowałabym, żebyśmy tak to utrzymali na rok 2015. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Dziękuję. Pan poseł Janusz Śniadek, proszę.

Poseł Janusz Śniadek (PiS):

Przepraszam, jeszcze krótkie pytanie uzupełniające. Są tu zawarte harmonogramy dotyczące roku 2015, ale domyślam się, że za rok 2014 już teraz, pod koniec lutego, są robione pewne podsumowania i wkrótce będą dostępne. Czy tak?

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Pani minister, proszę.

Główny inspektor pracy Iwona Hickiewicz:

W tej chwili zbieramy informacje sprawozdawcze z okręgowych inspektoratów pracy i dane statystyczne w zasadzie już wpływają do Głównego Inspektoratu Pracy. Zostaną poddane obróbce w Departamencie Analiz i Statystyki. Sprawozdanie opisowo będziemy przedstawiać, tak jak Rada Ochrony Pracy, w maju. Dane statystyczne natomiast, wstępne, już za chwilę będą do dyspozycji. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Mariusz Błaszczak (PiS):

Dziękuję. Czy jeszcze ktoś chciałby zabrać głos? Nie słyszę. Zamykam dyskusję. Proponuję, żeby Komisja przyjęła program do wiadomości. Dziękuję bardzo.

Przystępujemy do realizacji punktu czwartego porządku posiedzenia – spraw bieżących. Czy ktoś z państwa chciałby zabrać głos? Nikt się nie zgłasza.

Stwierdzam, że porządek dzienny posiedzenia został wyczerpany. Informuję, że protokół posiedzenia z załączonym pełnym zapisem jego przebiegu będzie do wglądu w sekretariacie Komisji w Kancelarii Sejmu.

Dziękuję naszym gościom, dziękuję państwu posłom. Zamykam posiedzenie Komisji.